

2011-02-18

Dnr 43-2010:268

Beslut

efter riktad tillsyn inom området skolpliktsbevakning i Botkyrka kommun och Broängsskolan

Botkyrka kommun
Munkhyttevägen 45, 147 85 Tumba
Barn.ungdom@botkyrka.se

Broängsskolan
Kärrvägen 1, 147 32 Tumba
broangsskolan@botkyrka.se

Riktad tillsyn inom området skolpliktsbevakning i Botkyrka kommun och Broängsskolan

Helhetsbedömning och beslut

Skolinspektionens riktade tillsyn inom området skolpliktsbevakning syftar till att säkerställa skolpliktiga barns rätt till utbildning. Skolinspektionen ska bedöma om kommunen och skolor belägna i kommunen uppfyller författningarnas krav med avseende på skolpliktsbevakning.

Skolinspektionen har i tillsynen av Botkyrka kommun inom området skolpliktsbevakning inte identifierat några brister som måste åtgärdas när det gäller kommunens ansvar för att säkerställa att alla skolpliktiga elever är skolplacerade. Barn- och ungdomsnämnden sköter genom sin förvaltning bevakningen av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda inom kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt. Kommunen har fungerande rutiner för denna bevakning. Kommunen saknar dock rutiner för att få information om frånvaron bland skolpliktiga elever. De system som skolorna ska använda för frånvarorapportering fungerar inte fullt ut och de uppgifter som kommunen är inte tillförlitliga. Detta får som konsekvens att kommunen saknar underlag för att se till att alla skolpliktiga barn fullgör sin skolgång. Uppgiften att se till att skolpliktiga elever i kommunens grundskola och särskola fullgör sin skolplikt är delegerat till rektor vid respektive skola. Broängsskolan som är den av kommunens skolor som ingår i tillsynen har fungerande rutiner för frånvarorapportering och för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande. Broängsskolan saknar dock fungerande rutiner för att åtgärda den ogiltiga frånvaron vilket lett till att ett flertal elever inte fullgör sin skolgång. Skolan måste fortsätta att utveckla, följa upp, utvärdera och ompröva sina åtgärder för att komma tillrätta med problematiken.

Skolinspektionen har i tillsynen av Botkyrka kommun identifierat följande brister inom kommunens ansvarsområden som måste åtgärdas:

- Kommunen saknar kunskap om den totala frånvarosituationen i kommunens skolor och saknar därmed underlag för att se till att skolpliktiga elever i dess grund- och särskola fullgör sin skolgång (3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag).

Skolinspektionen har i tillsynen av Broängsskolan identifierat följande brister som måste åtgärdas:

- Broängsskolan saknar fungerande rutiner för att åtgärda ogiltig frånvaro (3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag, 3 kap. 11 § 1985 års skollag).

Bedömningar redovisas i bilagorna 2-3.

I ärendets Brister inom Botkyrka kommuns ansvarsområde ansvarar kommunen för att åtgärda. Brister i verksamheten vid Broängsskolan ansvarar rektor och Botkyrka kommun för att åtgärda. Kommunen ska lämna redovisning till Skolinspektionen senast den 18 maj 2011.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit projektledare Jonas Nygren och undervisningsrådet Elisabeth Fogelberg.

På Skolinspektionens vägnar

Luca Nesi

Enhetschef

Anna Bergstedt Nordqvist

Utredare

Bilagor:

- | | |
|-----------------|--|
| Bilaga 1 | Allmänt om tillsynen |
| Bilaga 2 | Beskrivning och bedömningar för Botkyrka kommun |
| Bilaga 3 | Beskrivning och bedömningar för Broängens skola |

Allmänt om den riktade tillsynen

I den riktade tillsynen inom området skolpliktsbevakning tittar Skolinspektionen på ett avgränsat område som undersöks på ett begränsat antal skolor. Tillsynen fokuserar i den riktade tillsynen på regelefterlevnad.

Bestämmelser om skolpliktsbevakning finns i skollagen. Den nya skollagen trädde ikraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning fram till dess.

Målet med denna riktade tillsyn är att bedöma om kommuner och huvudmän för fristående skolor samt skolor belägna i kommunerna uppfyller författningarnas krav med avseende på skolpliktsbevakning. Syftet med detta är att säkerställa alla skolpliktiga barns rätt till utbildning.

De frågeställningar som ska besvaras inom ramen för den riktade tillsynen är följande.

- Har kommunen fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?
- Har kommunen och skolorna fungerande rutiner för frånvarorapportering?
- Fullgör huvudmannen för de fristående skolorna sin anmälningsskyldighet till hemkommunen när skolpliktig elev i de fristående skolorna är frånvarande i stor utsträckning utan giltig orsak?
- Lämnar den fristående huvudmannen för de fristående skolorna snarast uppgift till elevens hemkommun när skolpliktig elev börjar eller slutar vid skolan?
- Har skolorna fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande och för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?
- Vilka strategier tillämpar skolorna för att få eleven att åter delta i undervisningen?

Botkyrka kommun och Broängsskolan ingår i Skolinspektionens riktade tillsyn inom området skolpliktsbevakning. Kommunen och Broängsskolan besöktes den 5 oktober 2010 av utredarna Anna Bergstedt Nordqvist och Josefine Dahlqvist. Den riktade tillsynen omfattar 50 skolor och 28 kommuner. Tillsynen kommer att resultera i dels en övergripande rapport, dels ett beslut med bedömningar för respektive huvudman och skola där Skolinspektionen bland annat tar ställning till om skolförfattningarnas krav uppfylls.

Underlaget för Skolinspektionens bedömningar är dokument från kommunen och skolan samt den information som Skolinspektionen samlat in vid intervjuer och samtal

med tjänstemän vid förvaltningen samt rektor och representanter för personalen vid Broängsskolan.

Företrädare för kommunen och rektor har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i detta beslut.

Beskrivning och bedömningar för Botkyrka kommun

Botkyrka kommun ligger söder om Stockholm och har cirka 82000 invånare. Invånarantalet ökar med omkring 1000 per år. Det finns cirka 1100 barn i varje årskull.

Det offentliga skolväsendet i Botkyrka kommun har Barn- och ungdomsnämnden som sin styrelse. Grundskolan leds av Barn- och ungdomsförvaltningen. Det finns 20 skolenheter i kommunen vilka är indelade i tre skolområden med varsin områdeschef. Varje skolenhet leds av en rektor och varierande antal biträdande rektorer. I kommunen finns sex fristående skolor.

Har kommunen fungerande rutiner för bevakning av att alla skolpliktiga barn som ska vara folkbokförda i kommunen är skolplacerade eller får sin utbildning på annat föreskrivet sätt?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 1 § och 13 § första stycket andra meningen 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

Kommunen har ett register "Extens" över alla skolpliktiga barn som är folkbokförda i kommunen. Detta uppdateras varje vecka mot folkbokföringsregistret. I systemet finns angivet var varje barn är skolplacerat. Om barnet byter skola registreras det fortlöpande i Extens. Anmälan om flyttning sker via skolassistenterna vid respektive kommunal skola. De fristående skolorna anmäler på samma sätt när elever börjar eller slutar vid skolan. Om skolorna känner till meddelar de även vilken skola barnet flyttar till. Om det flyttar in barn till kommunen och därmed blir införda i registret men saknar skolplacering finns en detaljerad handlingsplan för arbetet med att ta reda på var barnet finns och om det går i skola någonstans. Under utredningstiden registreras barnet i en "sluss" i systemet. Vid behov sker samarbete med Försäkringskassan och Skatteverket för att hitta barnet. Elever som går i kommunens skolor men är folkbokförda i annan kommun registreras via ekonomisystemet. Handläggaren av Extens gör en extra kontroll minst en gång per månad så att ingen elev ska bli kvar i "slussen" längre än så för utredning om skolplacering.

Kommunen betalar inte längre ut ersättning till fristående skolor och skolor i andra kommuner retroaktivt. Detta har medfört att kommunen snabbt får information om dessa elever då ingen skola vill gå miste om ersättning.

Har kommunen fungerande rutiner för frånvarorapportering?

Bedömning:

Kommunen saknar kunskap om den totala frånvarosituationen i kommunens skolor och saknar därmed underlag för att se till att alla skolpliktiga elever i dess grund- och särskola fullgör sin skolgång.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

Ansvar för frånvarorapporteringen är delegerat till rektor och sköts vid respektive skola. Skolorna använder ett digitalt system "Dexter" för frånvarorapportering. Det varierar dock mellan skolorna hur aktivt det används och frånvarorapportering i skolorna sker även manuellt. Förvaltningen har tagit fram statistik ur systemet men använder den med viss försiktighet då det kan finnas brister i inmatningen det vill säga all frånvaro har inte med säkerhet registrerats i systemet.

Skolpliktsbevakning innebär inte bara att bevaka att elever är skolplacerade utan också att bevaka och tillse att elever fullgör sin skolgång. Det är av stor vikt att förvaltning och nämnd har kännedom och kunskap om såväl den totala frånvaron i skolorna som de elever som har frånvaro i stor utsträckning samt att förvaltningen har ansvar för de övergripande strukturerna gällande insamling av information från skolorna. Utifrån sammanställningar av frånvaron i skolorna kan kommunen göra analyser och dra slutsatser för att ge stöd åt skolorna samt vidta olika typer av insatser.

Frånvarorapporteringen i skolorna sköts på respektive skola och frånvarorapporteringen i Broängsskolan bedöms därför under skolan.

I kommunen arbetar man med ett projekt kallat "Kraftsamling för att upptäcka barn som far illa". Syftet med projektet är att kunna stödja barn som far illa eller riskerar att fara illa genom bättre samverkan mellan olika aktörer. Detta arbetssätt har bidragit till att ogiltig frånvaro kunnat åtgärdas.

För att arbeta med elever med långvarig frånvaro avser kommunen att använda ett koncept från rektorsakademin "oneeighy". Det innebär att eleven får undervisning på distans samtidigt som eleven succesivt slussas tillbaka till skolan. Datorn är ett viktigt redskap i det arbetet. Målet är att eleven ska komma tillbaka till skolan.

Vad avser Botkyrka kommuns användning av distansundervisning vid långvarig frånvaro vill Skolinspektionen påpeka följande. Det saknas bestämmelser i skollagen om distansundervisning av elever i grundskolan. I grundskoleförordningen ställs dock krav på garanterad undervisningstid vilken anges i timplanen för grundskolan. Med undervisningstid avses arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under lärares ledning. Skolinspektionen har i beslut med dnr

2009:445 avseende Ärvingeskolans i Stockholms kommun användande av och samarbete med Sofia Distans bedömt att distansundervisningen inte ansetts genomförd under lärares ledning. I beslutet påtalas att undervisning under lärares ledning är av extra stor vikt för en elev som under lång tid stått utan skolgång och som, av utredningen att döma, visar låg motivation för skolarbetet.

Beskrivning och bedömningar för Broängsskolan

Broängsskolan har cirka 600 elever i förskoleklass och årskurserna 1 – 9. Skolenheten, som även omfattar fritidshem och förskola, leds av en rektor och tre biträdande rektorer som leder varsitt arbetslag.

Skolans elevvårdsteam består av rektor, biträdande rektor, speciallärare, skolsköterska, studie- och yrkesvägledare, kurator samt fritidsledare.

Tabell 1: Ogiltig frånvaro, grundskola årskurserna 7-9 höstterminen 2010.

Broängsskolan	Antal
Elever	328
Elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent	15
Elever med en sammanhängande ogiltig frånvaro på en månad eller mer	—

Källa: Enligt rektors uppgift 2011-01-21

Antal) elever med en ogiltig frånvaro över 20 procent under två månader eller mer. Både ströfrånvaro och sammanhängande frånvaro.

Antal elever med en i huvudsak sammanhängande ogiltig frånvaro under minst en månad. (Det ska räknas som sammanhängande ogiltig frånvaro även om eleven varit närvarande vid enstaka lektioner eller enstaka dag under perioden.)

Har skolan fungerande rutiner för frånvarorapportering?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 7 § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

Broängsskolan använder sig av ett digitalt system "Dexter" för när-och frånvarorapportering. "Ansvarslärarna" och "elevansvariga" som finns i varje arbetslag ansvarar för att frånvarorapporteringen fungerar. Föräldrar ringer till skolan och anmäler frånvaron. Kanslisten som tar emot samtalet gör en lista till ansvarsläraren som sedan ska kontrollera mot den förda frånvaron. Föräldrarna kan rapportera direkt in i systemet men detta görs inte ofta. Föräldrarna måste ringa varje dag med undantag av att de på

förhand vet att eleven kommer att vara sjuk längre och man kommer överens med skolan om annat. I de lägre årskurserna där man har klasslärare för dessa frånvaron. Om det vid kontrollen visar sig att elever är frånvarande trots att det inte anmälts någon giltig orsak kontaktas hemmet snarast, senast samma dag. Ofta beror det på glömska eller slarv från förälder att anmälan saknas och då förs orsaken in i systemet i efterhand.

Har skolan fungerande rutiner för att ta reda på orsaken till att eleven är frånvarande?

Bedömning:

Skolinspektionen har inte funnit annat än att författningarnas krav uppfylls.

Författningshänvisning:

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

3 kap. 11 § 1985 års skollag

6 kap. 8 a § grundskoleförordningen

Beskrivning och motivering:

All ogiltig frånvaro kommuniceras i första hand med vårdnadshavare och elev för att ta reda på orsaken. Därefter fortsätter utredningen med att frånvaron diskuteras i arbetslaget för att ta reda på vad som gjort att eleven inte vill delta i undervisningen. I den utredningen beaktas såväl interna som externa orsaker. Om problemet fortfarande kvarstår lyfts problemet till elevvårdsteamet för ytterligare utredning. Varje månad träffas elevansvariga med elevvårdsteamet och då diskuterar man frånvaro och vad den kan bero på och vilka elever det handlar om. Specialläraren gör utredningar och tester för att utreda om orsaken till elevens frånvaro kan bero på att skolarbetet inte fungerar för eleven.

Har skolan fungerande rutiner för att kunna åtgärda den frånvaro som inte beror på att eleven är sjuk eller har annat giltigt skäl att utebli?

Bedömning:

Broängsskolan saknar fungerande rutiner för att åtgärda ogiltig frånvaro.

Författningshänvisning:

3 kap. 11 § 1985 års skollag

3 kap. 13 § första stycket första meningen 1985 års skollag

Beskrivning och motivering:

Mot bakgrund av de uppgifter som Broängsskolan lämnat om antalet elever med ogiltig frånvaro bedömer Skolinspektionen att skolan trots olika insatser inte lyckats skapa fungerande rutiner för att åtgärda den ogiltiga frånvaron bland eleverna. Skolan måste fortsätta utveckla, följa upp, utvärdera och ompröva sina åtgärder för komma till rätta med problematiken.

I arbetslag 7-9 finns en "elevansvarig" som har det övergripande ansvaret för att inom laget se till att frånvarorapporteringen sköts och dokumenteras samt att analysera eventuella problem och föreslå åtgärder. Elevansvarig har nära kontakt med elevvårdsteam och skolledning. I årskurs 1-6 finns en "ansvarslärare" med motsvarande uppdrag.

I Likabehandlingsplanen finns beskrivet steg för steg vilka åtgärder som ska vidtas för att åtgärda frånvaron. Skolans åtgärder sätts in omgående om en elev har ogiltig frånvaro. I de några fall räcker det med insatser som samtal med vårdnadshavare och elev. Dessa samtal har som syfte att öka eleven och hemmets motivation. I ett antal fall behövs det mer omfattande åtgärder. Exempel på sådana åtgärder är att eleven fått specialundervisning i liten grupp och insats från "oneeighthy". Såvitt avser användningen av "oneeighthy" se vidare under rubriken "Har kommunen fungerande rutiner för frånvarorapportering".